

Aan het eind van de avond is het tijd om te proosten. 'Santé!'

Een halte om op adem te komen midden in de wereldstad Parijs

TEKST MAARTEN BOERSEMA BEELD MAARTEN BOERSEMA, @ERINPARIS

Sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog is er een Nederlandse protestantse kerk in Parijs. Emigranten, toeristen en andere (tijdelijke) Parijzenaars zoeken elkaar op voor de zondagse diensten. Maar ook doordeweeks is er een moment voor ontmoeting, bezinning en inspiratie.

Het is donderdagavond. Op een steenworp afstand van de vermaarde Jardin du Luxembourg is een handjevol mensen bijeengekomen in een kleine zaal op de tweede etage van de Temple Protestant aan de Rue Madame. Aan de andere kant van de gang oefent een koor. Franse geestelijke liederen klinken van achter de deur. In deze zaal wordt echter Nederlands gesproken, want de aanwezigen zijn bijna allemaal lid van de Nederlandse Protestantse kerk van Parijs.

Er is in de Franse hoofdstad een kleine geloofsgemeenschap van Nederlanderssprekenden, die in en rondom Parijs wonen. 'Sommige leden wonen op een paar uur reizen met het openbaar vervoer van Parijs vandaan.' Ruth van der Waall, voorganger binnen deze kerk, spreekt met plezier over haar werk en de gemeente die ze dient.

Als de deur van de Salle Calvin wordt gesloten, neemt ze het woord. Ze straalt, want deze avond gaat een langgekoesterde wens in vervulling.

Naast vieringen op de zondag – in het eigen gebouw vlak bij de Place d'Italie – wilde ze altijd ook een doordeweeks moment waarbij ruimte zou worden gecreëerd voor ontmoeting, reflectie en inspiratie. Een halte, noemt ze het zelf, waar mensen op adem kunnen komen. 'Het heeft lang geduurd om een locatie te vinden, want dat is moeilijk en vaak onbetaalbaar in Parijs. Maar het is gelukt.' Of er animo voor is, dat moet blijken, maar dat haar hart ervoor klopt, wordt uit alles duidelijk.

Ze opent de avond met een veelzeggend citaat. 'Het is onmogelijk, zei Trots. Het is riskant, zei Ervaring. Het is zinloos, zei Verstand. Laten we het proberen, fluisterde het Hart.' De aanwezigen knikken instemmend.

project Mozaïek

Aan de hand van drie woorden, elk beginnend met een r, maakt ze duidelijk hoe veelzijdig de 'halte' midden in de week elke keer kan worden vormgegeven. Als eerste *rencontre*: ontmoeting. 'Dat kan bijvoorbeeld zijn rond een kunst-

werk of boek, rond een maaltijd of rond een film.' Als tweede *respiration*: op adem komen. 'Denk aan yoga, een avondwandeling met zin of een meditatief uur rond muziek.' Als derde *réflexion*: bezinning. 'Door middel van bijvoorbeeld een filosofisch of theologisch tweegesprek.'

Het project heeft de naam Mozaïek gekregen, vanwege de veelkleurigheid en meervormigheid van de avonden. In de

**'Het is onmogelijk,
zei Trots. Het is zinloos,
zei Ervaring.
Laten we het proberen,
zei het Hart.'**

De zondagse diensten zijn in een lutherse kerk.

zelfde trant is ze sinds het uitbreken van COVID-19 voor de kerkelijke gemeente podcasts gaan maken onder de titel *Uitzicht*. De teksten werden gebundeld met als veelzeggende ondertitel: 'Veerkracht zoeken in onzekere tijden'. Deze bundel vormt een mozaïek met subtiele doorkijkjes naar wat het leven de moeite waard maakt, ook als de wereld op slot zit. In de Salle Calvin is deze avond ook ruimte voor kunst en zo wordt meteen duidelijk wat het betekent om aanwezig te zijn in deze 'halte'. Van der Waall heeft namelijk Alex van der Horst, singer-songwriter, uitgenodigd om enkele liedjes ten gehore te brengen.

Van der Horst, gepensioneerd tandarts, bracht in 2015 een cd uit onder de titel 'Levensloop en lange liefde'. Hij gaat zitten te midden van de aanwezigen en zegt: 'We bevinden ons op een halte en ik neem jullie mee op reis.' Deze reis voert langs kunstig vormgegeven liedjes die hij schreef gedurende zijn leven – soms veelzeggend, dan weer mysterieus en ongrijpbaar.

Een van die liedjes heet 'Niet in het volle licht': 'Wat ontkiemen wil, ontkiemt niet in het licht, maar bij de gratie van het duister. Geen dag zonder nacht. Het gaat ondergronds, voordat het komt tot volle luister. Het kruipt en gaat en het ontstaat niet in het volle licht.'

proost

Van der Waall glimlacht. De hele avond rept ze niet over de misschien wat magere opkomst, alsof ze weet dat alle begin moeilijk is. Maar ook omdat het haar meer om kwaliteit dan kwantiteit gaat.

Ze neemt nadat de laatste klanken van de gitaar zijn weggestorven, nog even het woord. 'We zijn blij met dit begin en hopen natuurlijk dat dit project verder zal groeien en meer bekendheid gaat krijgen. Maar nu is het tijd om te proosten op Mozaïek en de liefde.'

Niet veel later staat bijna iedereen met een glas wijn in de handen en wordt er geproost. 'Santé.'

ZONDAG

GELOVEN IN PARIJS

'Hier is maar één kerk, dus je moet het met elkaar doen'

Ruth van der Waall-Schaeffer
predikant

'In 2002 ben ik samen met mijn gezin naar Zuid-Frankrijk emigreerd, naar het plaatsje Prades-sur-Vernazobres. We woonden tot dat moment in Deventer en ik werkte daar als geestelijk verzorger in een verpleeghuis. Mijn man, Hein Schaeffer, was vijftien jaar ouder dan ik en is overleden. Hij was als gastvoorganger weleens in Parijs geweest en na zijn overlijden heb ik dat ook wel gedaan. Er was dus een band met deze gemeente. Op een gegeven moment kwam toen de vraag of ik interim-predikant zou willen worden. Mijn eerste reactie was: "Weten jullie wel hoe oud ik ben?" Uiteindelijk zou ik voor zeven maanden interim-predikant worden, maar dat is inmiddels al drie jaar.

Ik vind het heerlijk om twee thuisplekken te hebben: in Zuid-Frankrijk te midden van de natuur en wijngaarden en in Parijs te midden van cultuur waar ik erg van houd. Ook het werk in de kerk bevalt me goed. Er is maar een Nederlandse Protestantse kerk in Parijs en dat betekent dat je het met elkaar moet doen, want je kunt niet zomaar een andere Nederlandse kerk opzoeken. Dat geeft enorme ruimte, maar vraagt ook om enorme flexibiliteit van gemeenteleden en een predikant om met elkaar om te gaan.

Zelf laat ik me als predikant vooral uitdagen om te ontdekken welke actualiteit in bijbelse verhalen schuilt – tastenderwijs. Al die veelkleurige bijbelse personages met hun eigenaardigheden staan anno 2021 niet zo ver van ons af.

Ze lijden, ze worstelen, ze zijn laf of moedig, ze hebben hartschotelijk lief... zo herkenbaar. Op dat spoor loop ik graag op met andere gemeenteleden.'

VASTE KERN EN TIJDELIJKE BEWONERS

De Nederlandse Protestantse Kerk in Parijs is een oecumenische, kerkelijke gemeenschap van en voor Nederlandssprekenden, woonachtig in en rondom Parijs. De vorming van deze gemeente is terug te voeren tot de jaren na de Eerste Wereldoorlog. In de land- en tuinbouw was veel werk te verrichten en dat trok Nederlanders aan. Vanuit de kerk van Brussel werden vier centra van geestelijke verzorging gevormd rondom Lille, Yonne, Eure en Parijs. Na de Tweede Wereldoorlog werd er een gemeente gesticht. In en rondom Parijs zochten Nederlanders elkaar tijdens de oorlogsjaren op. Dat leidde op 19 november 1944 in het bevrijde Parijs tot de Verenigde Hervormd-Gereformeerde Kerk. Uiteindelijk kwam de gemeente onder de vlag van de Protestantse Kerk

in Nederland en tegenwoordig behoort ze tot de classis Zuid-Holland-Zuid.

De gemeente bestaat uit een harde kern van enkele tientallen leden; daarnaast is de gemeenschap in de afgelopen decennia een herberg geweest voor gasten die tijdelijk in Parijs woonden, zoals expats, studenten of au-pairs. Door corona is de vraag of gasten de weg naar de kerk ooit weer vinden. Aan de actief betrokkenen zal het in ieder geval niet liggen, want die zetten zich met ziel en zaligheid in om een plek van verbinding en ontmoeting te zijn, waar naar elkaar wordt omgezien. Ze hopen wel dat jongeren, bijvoorbeeld studenten, de kerk weer weten te vinden, omdat het de gemeenschap vitaal en levend houdt.

'Ik ben en blijf een protestantse Nederlander'

Harold Franse
ouderling en IT-consultant

'Ik woon in Mer, een groot dorp, zo'n 160 kilometer bij Parijs vandaan. Ik woon al sinds mijn vijfde in Frankrijk. Mijn vader werkte in een tuinderij en toen er in de jaren zestig in Nederland een crisis kwam, heeft hij werk gevonden in Frankrijk. Ik ben dus in Frankrijk geschoold en mijn voertaal is Frans; toch voel ik mij nog altijd een Nederlander. Dat heeft bijvoorbeeld te maken met waarden die ik heb meegekregen. In Frankrijk is het individu de belangrijkste groep ter wereld en wordt je impliciet geleerd dat jouw persoonlijke belangen belangrijker zijn dan die van de rest. In Nederland is men ook wel individualistischer geworden, maar daar spelen gemeenschap en collectiviteit toch nog steeds een grote rol. Daar voel ik mij meer bij thuis.

Ook voel ik me thuis bij de Nederlandse Protestantse kerk in Parijs; dat is ergens mijn band met mijn moederland. Het zijn misschien grote woorden, maar via de kerk word ik teruggebracht naar waar ik vandaan kom. Als het om geloof gaat, kan ik ook naar een rooms-katholieke kerk in de buurt gaan, maar daar mis ik het Nederlandse aspect.

Ik ben opgegroeid als een protestantse Nederlander en dat blijf ik. Sinds 2005 ben ik als webmaster van de kerk actief en een paar weken geleden ben ik ouderling geworden met speciale aandacht voor techniek. Juist door corona is de techniek erg belangrijk geworden. We hebben zelfs leden die inmiddels weer in Nederland wonen, maar nog wel meedoen met onze Zoom-kerkdiensten.'

'Ik heb me hier vanaf het begin welkom gevoeld'

Rianne Courtin
ouderling en fiscalist bij een multinational

'In 1998 kwam ik als fiscalist naar Parijs voor een postdoctorale opleiding. Ik ben er toen anderhalf jaar geweest en ontdekte deze kerk vrij snel. In 2003 kwam ik terug in Parijs voor mijn werk bij een fiscaal en juridisch advieskantoor. Na drie jaar zou ik weer naar Nederland teruggaan, maar ik wilde niet terug en ben gaan werken voor een multinational. In die periode leerde ik mijn huidige man, een Fransman, kennen en we zijn getrouwd. Mijn man is katholiek opgevoed, maar heeft eigenlijk geen band meer met de kerk. Ik wel en ik ben nu voor de tweede keer ouderling binnen deze kerk. Momenteel vormen vier ouderlingen en de dominee de kerkenraad. Het eigenlijke bezoekwerk doet de dominee. Als ouderlingen zijn we druk met beleidszaken en ook veel regelingen. Dat kan bijvoorbeeld een discussie zijn over de huur van het kerkgebouw en de afspraken die met de verhuurder moeten worden gemaakt. Maar ook het arbeidscontract van de dominee.

Ik ben blij met deze kerk, al kun je de vraag stellen waarom ik niet naar een Franse kerk ga. Dat heeft er allereerst mee te maken dat ik hier in het begin heel hartelijk en warm ben ontvangen en ik heb me hier altijd welkom gevoeld. Daarnaast blijf ik gewoon een Nederlander en is men in Frankrijk toch anders kerk dan ik gewend ben. Nederlands is mijn moedertaal en als het over geloof gaat, dan denk en spreek ik toch nog het meest in het Nederlands. Als ik met Kerst met schoonfamilie naar een Franse kerk ga, dan bid ik het Onze Vader in het Nederlands mee en betrap ik me er ook op dat ik veel bekende kerstliederen nog altijd in het Nederlands zing.'

